

תורת הכובע בשבת - שיעור 417**I. הערות בעניני הוצאה**

- (א) מי שלובש כובע קטן ותוחבין עם מחט את הכובע לשערן כדי שלא יפלו לארץ מותר דהרי זה צורך המלבוש וכיון דדרכם לצאת כן בחול (שו"ת באר משה ג - ס"ו)
- (ב) אסור להניח כובע קטן על ראשו בעת שהולך ברה"ר (אג"מ ז - ק"ז)
- (ג) לצאת בכובע קטן תחת כובעו ברה"ר - עיין בלבושי מרדכי (ה - ז"ג) דבזמנינו רוב האנשים אין לובשין אותו תחת הכובע והולכין אחר רוב העולם ולא אחר רוב המקום (שם ז"ג - בענין אנשי הוצל) ולכן הוי משאוי וע"ע במהרש"ג (ז - מ"ח) דכללו של הדבר בענין מה נקרא מלבוש ומה נקרא משאוי תלוי בראית סתם אדם ולכן מותר בנ"ד וכ"כ האז נדברו (ז - דף ס"ח) דמותר אפילו למי שלא לבשו לשם מלבוש מגו דהוי מלבוש לזה הוי מלבוש לזה וכ"כ התולדות שמואל (דף קפ"ד) דמנהג ותיקין ללבשו תחת הכובע וכ"כ האג"מ (ה - ק"ח - ק"י) דאם מחמם הגוף הוי מלבוש ולא משאוי ועיין בשו"ת מהר"י שטייף (ט"ג) ששמע שחזירו הלבושי מרדכי מפני תרעומת החסידים
- (ד) לצאת בכדורים nitroglycerine עיין בשיעור 109 דיש מתירין אם הוציאו (ז - בשינוי כגון בכובעו ועוד ז) דהוי מלאכה שאצל"ג (ח) וישתדל שלא לעמוד ברה"ר (ז) ולא הוציא יותר מהשיעור (ט) ורק אם הולך לצורך מצוה וכ"כ השו"ת משנה הלכות (ז - ז"י) וע"ע בשש"כ (מ - הטהר כ) שהתיר רק בכרמלית אמנם רה"ר שלנו הוי כרמלית בענין זה
- (ה) לשום נייר בכובע להקטינו מותר דמבטל ליה התם (שש"כ י"ח - כ"ה)
- (ו) כובע שיש עליו אבק צ"ע אם מותר לקנחו שלא כדרכו עיין בשו"ע (ז"ג - ז) ובכה"ל (ד"ה טוחן) ובט"ז (סק"ו) ונראה לי דיש להתיר אם יש משום כבוד הבריות
- (ז) כובע שמתפשט להלן מראשו טפח אסור להניחו בראשו אפילו בבית (ז"ה - מ) והעולם סומכין על שיטת רש"י וסעייתו דס"ל שאין בכובע איסור אהל כלל שהוא דרך לבישה (מ"ב ז"ה - ק"ז) אמנם יש ליזהר שיהא מהודק על ראשו אם יוצא לרה"ר (אם לובש כובע קטן תחתיו) דהאי סתמא אינו מהודק וחיישינן דאתו לאתווי ד' אמות ברה"ר אבל כזה"ז ודאי יש להקל כיון דלית לן רה"ר (כף החיים ז"ה - רמ"ז) אמנם בעירנו אית לן רה"ר ובמקום שאין דרך בני אדם לילך ברחוב בלא כובע שרי ומיהו אפשר מ"מ אסור משום לא פלוג (כף חיים ע"ט)

II. כובע שנפל ברוח (ברה"ר והוא עומד ברה"ר)

- (א) לצנור שפכים (sewer) כיון שהצנור הוא ד' על ד' ועומק י"ט דינו כרה"י ולכן אם הוא עומד ברה"ר אין להתיר לקחת הכובע אפילו ע"י נכרי ובכרמלית ע"י נכרי מותר שהוא שבות דשבות במקום הפסד ואולי גם ע"י קטן או שינוי מותר ולכן יש להזהר שלא לפלוט רוק לצנור שפכים שהוא רה"י אם עומד ברה"ר ואולי בכרמלית מותר משום כבוד הבריות וצ"ע (וע"ע במשנה הלכות ט - ק"ט) ואולי יש להתיר לפלוט לצנור שפכים ברה"ר משום שהוא מלאכה שאינה צריכה לגופה (ז"ה - ז) ועוד שהוא חצי שיעור והולך לאיבוד וצ"ע
- (ב) תחת הקאר ואין תחת הקאר עד הקרקע ג"ט מכל צד דינו כלבוד מ"מ עיין בחזו"א (ס"ה - ס"ז) שכל שאין חלל עשרה הוא מקום פטור מה"ת ואפילו מחיצות הבית גבוה י"ט מרה"ר כיון שיש תקרה עליה הממעטת חללה מעשרה אמנם עיין בכה"ל (זמ"ט - ט"ו ד"ה תוכו כרמלית) דבית שאין תוכו עשרה וקיריו משלימו לעשרה דאולי מה"ת רה"י הוא אלא דרבנן גזרו דליהוי כרמלית לחומרא שלא יטלטלו בו אלא בד"א ולכן לדעת המ"ב אינו צריך אויר חלל עשרה רק מחיצות עשרה ולחזו"א צריך גם אויר עשרה בתוך חלל המחיצות ולכן לחזו"א תחת הקאר לאו רה"י ולדעת המ"ב הוא רה"י מן התורה

ואפילו במקום שתחתיו אין המחיצות עולה לעשרה (כמו the hood) מ"מ תחתיו אולי דינו כחורי רה"י ועיין בשער הציון (ש"מ"ה - סקס"ה) שהביא בשם הר"ח והר"ן דהטעם דבית שאין תוכו עשרה אינו רה"י משום שלא חזי לדירה וזה כחזו"א דהוה חסרון אויר י"ט ובשם רש"י כתב שאינו רה"י משום חסרון המחיצות ועוד סניף להתיר משום דלא אמרינן לבוד להחמיר לעשותו רה"י (ד"מ תק"ז - ז) ועיין בשו"ת משנה הלכות (ח - ק"ע) שמתיר להוציא את הכובע ע"י נכרי או קטן או ע"י שינוי ודומה למי שהיתה חבילתו מונחת על כתיפו וקידש עליו היום דרך תחתיה (רס"ו - י"ח) וצ"ע

ג) תחת הקאר גבוה ג"ט או יותר מהקרקע דאינו רה"י תחתיו עיין במג"א (רס"ו - סק"ז) דתחת העגלה מקורה כרמלית ולא רה"ר כיון שהוא מקורה ועיין בשו"ת ישועות מלכו (נ"ז ד"ה וז"ל) שתמה על המג"א דכיון דלא מבטל ליה לעגלה רק שעמדה על שעה ושתיים לא מסתבר כלל שיבטל הרה"ר ע"י כן אמנם בספר תולדות שמואל (מ"ה ל"ז סימן פ"ו אות ז) דמה שעושין לפני פתח החניות כמין תקרה (awning) מפתח החנות לתוך רה"ר פשוט דאין למקום שתחת התקרה דין רה"ר (שו"ת בצל החכמה ג - ג"ו - י"ג - וי"ד) ולכאורה נידן דידן תלוי במחלוקת זה ולכן אם עומד ברה"ר הוא רק ספק דרבנן ויש להקל במקום הפסד ועוד יש טעם להקל דיש להסתפק אי הקאר הוי ככלי ואין כרמלית בכלים ובטל לרה"ר א"כ תחת הקאר הוי רה"ר וי"א דאם אין כרמלית בכלים דינו כמקום פטור וא"כ מותר בכל אופן לקחת הכובע מתחת הקאר ובכל זה צריך שאלת חכם ומדדתי ומצאתי דמחיצות של רוב הקאר הם לבוד לקרקע על ג' צדדים

ד) על הקאר במקום שאינו גבוה י"ט דינו ככרמלית או כרה"ר דיש אומרים דאין כרמלית בכלים ודין הכלי כרשות שעומד בו וזה ברה"ר אבל אם עומד בכרמלית בלאו הכי דינו ככרמלית ולא הוי אותו מקום שע"ג קאר כחורי רה"י כיון דנמוך יותר מג"ט ממקום שהוא גבוה י"ט אז אין דינו כחורי רה"י (עיין ש"ח - ח' וספר הלכתא רבתי לשבת דף קל"ח)

ה) על הקאר במקום שגבוה י"ט לכאורה לא מועיל אם ירכין ראשו ע"ג הקאר וילבש אותו דצריך ראשו ורובו שכן משמע מהשו"ע (ש"ג - ח) דלא יעמוד אדם ברה"י ומוציא ראשו לרה"ר וישתה שם ועוד עצה אם אפשר יעלה ע"ג הקאר וילבש אותו ואולי יש עצה לטלטל הכובע למקום שחלק מן הכובע נשאר על הקאר ומקצתו באויר שהוא למעלה מעשרה טפחים ברה"ר שהוא מקום פטור ואח"כ ירכין ראשו אצלו ובשינוי ידו יתקן הכובע על ראשו ואולי במקום הפסק יש להתיר ועיין בחזו"א (ס"ח - סק"י-ו"ח) דאם הקאר מחיצה תלוי' שהוא רחוק ג' מהקרקע רק בתוך הקאר רה"י ולא על גביו ואולי משום במחיצה תלוי' לא אמרינן גוד אסיק מחיצות

ו) על מחיצות החצר של רה"י עיין בשו"ע (ש"מ"ה - ד) דכתלים המקיפים רה"י על גביהם רה"י אפילו אינם רחבים ד' על ד' ע"כ אסור ליטלו משם אלא אם מכניס ראשו ורובו לרה"י (ש"ג - ח) או שילך בתוך הרה"י עצמו וילבישו ברה"י

ז) מתגלגל בארץ עיין בשו"ת נפש חיה (סימן ה) דהנחה בלא עקירה אסור כגון שעשה עקירה מבעוד יום שנעשית העקירה בהיתר ואולי ג"כ בנידן דידן אסור לתפוס הכובע דהוי הנחה אמנם שאני הכא דעקירת הרוח לא חשיב עקירה כלל ולכן בהנחה לחוד שרי משא"כ עקירת היתר חשיב עקירה לגבי ההנחה ומשום הכי אסור לדעת הנפש חיה ולכן במקום הפסד יש להקל ומי שמחמיר על עצמו לעצור הכובע ברגלו תע"ב

ח) תחת השלחן ברה"ר או טילת קרשים (boardwalk) עיין בשש"כ (י"ז הערה ח) בשם הגרשז"א דשלחן י"ט וד' על ד' אפילו אין לו מחיצות ג"כ דינו כרה"י מדאורייתא דמכיון שהוא מקורה על ארבע רגליו הר"ז חשיב כצוה"פ ולכן צריך להכניס עצמו שם וילבישו וכ"ש אם יש שתי מחיצות שלימות בשתי רוחות הטיילת קרשים (בה"ל ע"ז - י' ד"ה כשכל צסוף) אמנם המ"ב (ש"מ"ה - סקס"ו) כתב דעל הגג הכולט (וה"ה השלחן וטיילת קרשים) חשיב כרמלית לשיטת המחבר ולשיטת הגר"א והא"ר דדינו כמקום פטור ועיין באג"מ (ח - קל"ט) ואשפה גבוהה י"ט ורחב ד' על ד' דינו כרשות היחיד ואם לאו דינו ככרמלית ותלוי במחלוקת אם כרמלית בכלים